

“El discurs que no hi ha diners no serveix, és qüestió de prioritats”

Entrevista a Teresa Crespo i Julià¹

Presidenta d'Entitats Catalanes d'Acció Social (ECAS).

Presidenta del Consell Assessor de Polítiques Socials i Familiars de la Generalitat de Catalunya.

Rosa M. Ferrer Valls²

Reflexionant en aquest número de la revista sobre l'Estat del Benestar en temps de crisi, el seu futur i les repercussions en el treball social, ens ha semblat casi inevitable conèixer l'opinió de la Teresa Crespo, una persona molt significativa pels càrrecs que ocupa actualment i per la seva trajectòria sempre vinculada als temes socials i al treball social. Teresa Crespo té una visió àmplia, global i autoritzada sobre la influència de la crisi econòmica en la societat actual i en el nostre castigat Estat del Benestar.

Accepta parlar amb nosaltres, i ho fa amb passió, sobre els diferents temes proposats, responent amb fluïdesa i criteri propi totes les qüestions plantejades. És un privilegi escoltar les seves paraules.

Per citar l'article: FERRER VALLS, Rosa M. Entrevista a Teresa Crespo i Julià. Revista de Treball Social. Col·legi Oficial de Treball Social de Catalunya, desembre 2013, nº 200, pàgines 115-126. ISSN 0212-7210.

¹Teresa Crespo i Julià és presidenta d'Entitats Catalanes d'Acció Social (ECAS). En representació d'aquesta entitat ocupa la secretaria de la Taula d'entitats del Tercer Sector Social. És llicenciada en Història i postgraduada en Treball Social per la Universitat de Lovaina, Bèlgica. Ha treballat sempre a l'àmbit social, primer com a directora de l'Escola Universitària de Diplomats en Treball Social (ICESB) i després com cap del Departament de Recerca de Polítiques Socials de la Fundació CIREM i també com a directora de la Fundació Innovació per l'Acció Social (FIAS). És fundadora de l'empresa d'inserció Pròxims i membre activa de la Fundació Futur, l'Associació Atlàntida i l'Associació Ventijol. És presidenta del Consell Assessor de Polítiques Socials i Familiars de la Generalitat de Catalunya.

²Treballadora social i periodista. Sotsdirectora de la RTS

(L'entrevista es fa el dia 16 d'octubre de 2013)

RTS: Després de tants anys de crisi, encara té sentit parlar de l'Estat del Benestar?

Teresa Crespo: L'altre dia vaig escoltar un conferenciant que deia que ja no hem de parlar de crisi. No perquè la crisi s'hagi acabat, la crisi segueix, sinó perquè el que estem vivint és un canvi d'època, un canvi de paradigma, i tot és diferent de com era abans, com, entre altres, acostuma a dir en Joan Subirats. Per tant, el tema ja no és la crisi, sinó les seves conseqüències, que ens obliguen a adaptar-nos a una nova realitat que no sabem com serà. Partint d'aquesta premissa, podem dir que l'Estat del Benestar no serà com fins ara, que serà diferent. Però hem de recordar que tampoc estàvem tan feliços amb el que teníem, ja que sempre dèiem que el nostre Estat del Benestar havia arribat tard, que no era potent, que tenia molt a envejar als Estats del Benestar del nord d'Europa.

Nosaltres, des del Consell Assessor de Polítiques Socials tenim sobre la taula la necessitat de repensar el model. La primera qüestió que plantejem és: si imaginem el futur Estat del Benestar, quines coses es consideren irrenunciables?, què cal garantir a la ciutadania?

També ens hem de preguntar pels orígens de l'Estat del Benestar. Aquest va ser un invent després de la segona guerra mundial en el qual es partia de l'acceptació del món capitalista, d'un sistema econòmic que generava desigualtats. I d'alguna manera es desitjava una societat més equitativa i alhora poder compensar els desequilibris que aquesta

economia estava generant. I d'aquí va sorgir un dels principis de l'Estat del Benestar.

■ **Canviarà el model?**

En cinc o deu anys, el model capitalista continuarà, les desigualtats persistiran i també la necessitat d'un reequilibri de la societat per fer-la més igualitària i més equitativa. Això com a primer punt. Segon punt, l'Estat del Benestar, per a mi, és el reconeixement d'uns drets. La ciutadania és subjecte de drets, i en qualitat d'aquests drets, l'Estat li presta un seguit de serveis públics. L'Estat té aquesta obligació, i és responsable davant de la ciutadania, i per això ha de fer possible que es donin unes certes condicions. Com són uns ingressos mínims per viure i per tenir una vida digna. O com també el reconeixement d'unes prestacions d'atur i de pensions, serveis de salut garantida, educació pública i serveis socials. Els famosos pilars de l'Estat del Benestar. Nosaltres com a Consell Assessor hem de definir quins són aquells mínims que haurem d'exigir sempre per tal de salvaguardar la dignitat de la persona.

■ **Respecten els mínims els governs actuals?**

En aquests anys, què han fet? Retallades. Els governs haurien d'haver regulat un sistema que no creï més desigualtats, i això ha fallat. L'Estat hauria de ser garant d'una sèrie de drets, i està fallant. Ens havien dit que teníem drets que eren universals i ara resulta que ja no els tenim. Les Administracions haurien de gestionar un seguit de serveis que ara han deixat de fer, han claudicat o estan

eliminant responsabilitats en aquest sentit. En alguns casos, el que fan és delegar a les entitats del tercer sector, o a l'empresa privada, que ara també estan en crisi, perquè resulta que, via subvencions, feien una sèrie de serveis que ara ja no es fan. Tot plegat fa que cada vegada s'estigui desmuntant més tot el que significava l'Estat del Benestar.

Malgrat tot, l'Estat del Benestar continuarà, però serà diferent. Potser no serà tot universal, potser hi haurà coses que s'hauran de fer amb copagament, però hi hauran uns mínims garantits. El que a mi no em serveix és que es digui que no hi ha diners per mantenir un Estat del Benestar i per tant hem de repensar-lo retallant. No, jo no estic dient això, jo estic dient que cal mantenir una qualitat i un nivell de serveis i de prestacions. El discurs de que no hi ha diners no serveix, és qüestió de prioritats, i en aquest cas crec que un país ric com Espanya o com Catalunya té capacitat econòmica per cobrir uns mínims a tota la població i per reconèixer que la població té uns drets per rebre aquests ingressos o prestacions.

■ I en aquests mínims, la prevenció hi entraria?

És un tema del qual en parlo sovint. La dinàmica que hem generat darrerament fa que cada vegada hi hagi més urgències socials, i què passa? S'ha generat una política d'anar tapant forats com a manera de resoldre les emergències socials. Això ha fet que els treballadors socials, ho sabeu vosaltres més que jo, hagin canviat la manera de treballar. Abans es treballava més per projectes, per programes, i feien treball social, acció social.

Nosaltres des d'ECAS parlem molt de l'acció social, per a nosaltres és el treball amb les persones, amb la proximitat, en el territori i fent un acompanyament en el procés individual de la persona, pel seu creixement i per la seva autonomia. Això és treball social.

A ECAS vam fer un seminari per definir què era per a nosaltres l'acció social, i es va dir el que he comentat. Llavors, aquest tipus de treball significa també prevenció. Quan estàs acompanyant una persona l'estàs ajudant a la seva evolució personal en el seu entorn, perquè finalment no necessiti la teva ajuda. Estàs intentant aconseguir l'autonomia de la persona.

En polítiques de donar menjar, de cobrir les necessitats urgents, s'oblida radicalment la prevenció, l'educació i el desenvolupament de la persona. Crec que s'està perdent l'essència del treball social, i això és molt perillós. Té diversos riscos, el més important de tots és que el que no gastem avui, demà passarà serà més car. És a dir, significa més inversió o despesa. Comprar menjar és la despesa, i invertir vol dir endreçar, planificar, fer uns programes de llarg recorregut, que al final el que donaran és un resultat transformador.

■ Podries dir algun exemple concret?

Per exemple, l'any passat algunes entitats d'ECAS que treballen en inserció social i laboral, amb gent que és a la presó, van tenir un problema. En un moment de retallades, una de les primeres coses que es van treure van ser tots els programes d'ajuda a la reeducació, a la reinserció a la comunitat, i els pisos tutelats que hi havia per als interns que surten de la

presó els caps de setmana o permisos temporals, tots es van tallar. Nosaltres vam fer el càlcul i resulta que el cost d'una plaça a la presó és molt més car que el que significaven aquests programes. Els programes eren per fer la gent més autònoma, per tornar a aconseguir que la persona s'encarrilés en el seu context i evitar reincidències. Però tot això s'ha perdut i preferim pagar menys avui, i demà ja veurem qui pagarà una plaça a les presons. Això és una miopia política en les polítiques socials.

■ Potser només es pensa en els quatre anys que toca governar?

No ho sé. Entenc que la situació econòmica és molt greu, i es busca la immediatesa, però crec que això ens passarà factura. Ens passarà factura en diverses coses, que empitjorarem la situació social a dos, tres o cinc anys vista, no resollem ara els problemes socials, només els aparquem. Un segon aspecte és que la vostra feina també queda molt tocada i limitada. No es pot fer un treball com jo t'acabo d'explicar, entès com a treball individualitzat i comunitari. I una altra cosa, als ajuntaments s'iniciaven programes pilot, amb la idea de poder generalitzar-los si resultaven interessants. Avui ja no se'n fan. Per tant, el que és innovar s'està perdent.

■ S'està innovant poc i s'està tornant a la beneficència?

Exacte.

■ Com veus el tema de la beneficència?

Penso que els bancs dels aliments estan fent una bona feina, però suposen un

fracàs de les polítiques socials. Tenir bancs d'aliments, com tenim ara, per resoldre un problema urgent és un error si la solució és donar menjar i prou. Per mi és més digne que una persona o una família tingui uns ingressos, els que siguin, i se'ls pugui ajudar a gestionar la seva economia, els seus recursos, i ells puguin decidir què compren o què no compren, dintre de les limitacions que puguin tenir. És més educatiu, més autònom, i significa el reconeixement de la pròpia persona.

Per exemple al PIRMI (Programa Interdepartamental de la Renda Mínima d'Inserció de Catalunya) hi havia tot un procés educatiu, calia fer el pla individual i de contraprestacions, però tot això s'està perdent. Està bé donar menjar a les persones, no és que hi estigui en contra, però penso que estem fent beneficència, és a dir assistencialisme pur.

Al tercer sector, i ara parlo com a representant d'una part del sector, ens hem de plantejar què és el que hem de fer, quin és el nostre rol. Què li passa al tercer sector? És al dia a dia, porta els seus programes, intenta resoldre els problemes, però es troba uns poders polítics que demanen la mateixa feina per menys diners.

Això significa que el tercer sector ha de mostrar i tenir major capacitat de gestió. Ara tenim una base social important, tenim més voluntariat, i tot això al sector li ha permès gestionar millor i donar més rendibilitat als recursos davant la situació actual, però em preocupa, i hem de vigilar perquè la qualitat del servei no baixi. Les entitats concursen davant l'Administració i cada vegada es valora

més la millor proposta econòmica, obviant aspectes importants de l'oferta tècnica, i tot això pot fer que al final "perdrem bous i esvelles" perquè resultarà que estarem fent una feina que no tindrà qualitat, i es perdrà la idea de futur, d'innovar, de millorar, això es el que em preocupa. Són reptes per al sector i per als professionals.

■ **M'agradaria saber la teva opinió sobre la Renda Mínima Garantida, sobre la ILP (Iniciativa Legislativa Popular) que s'està tramitant.**

A ECAS tenim relació amb els que han iniciat la ILP per una renda garantida de ciutadania. Hem estat una de les entitats col·laboradores. Ara, et dic a tu i també els ho dic a ells, que nosaltres vàrem fer tot un procés d'anàlisi del PIRMI en el moment que hi va haver el decret l'agost del 2011 on es limitaven els drets per ser beneficiari; vàrem protestar molt i la Generalitat ens va dir: "sabeu protestar, però no sabeu fer propostes?" Aleshores vàrem fer un document molt seriós de caràcter proactiu. En aquest marc, nosaltres consideràvem que la renda mínima havia estat molt temps la darrera baula de protecció social, que s'havia utilitzat malament en algunes ocasions, i que s'havia anat fent malbé l'esperit inicial. Per tant, havia de revisar-se, però hauria de continuar sent l'última resposta per la gent que no té cap tipus d'ingrés. I manteníem una cosa, que per a mi és molt important, que la renda mínima té tot un model de seguiment de la persona, un conveni, un compromís, en el qual la persona es compromet a una sèrie d'accions i a tot un procés indivi-

dual. Però en la renda garantida això no es contempla. I a mi em preocupa perquè deixa de ser un programa per a convertir-se en una simple prestació.

Quan jo deia abans que a l'Estat del Benestar em semblava que haurien de canviar algunes coses, una que crec canviarà és que la coresponsabilitat ha d'existir sempre. Potser s'ha acabat el fet de l'Estat protector o benefactor que ho dóna tot sense res a canvi. Crec que la persona beneficiària també ha de ser una persona coresponsable amb el projecte de la ciutadania, i per tant, d'aquesta ILP de la renda garantida, que jo he signat i no hi estic en contra, em preocupa aquest aspecte que no s'especifica, i això que inclús nosaltres vam matisar el text i ho van recollir. M'agradaria més que hi hagués un certa contraprestació, no

en el sentit que estàs pagant el que et donen, sinó com un instrument per potenciar les competències personals, socials i laborals, però l'única contraprestació que diu la proposició de llei que es presenta és que si t'ofereixen una feina i la rebutges, perds el dret a rebre una renda garantida. Però hi falta aquell treball d'una contraprestació entesa com una eina educativa.

■ Per això t'ho he preguntat, per la referència que has fet abans sobre el fet de donar aliments i la dignitat de les persones.

El govern és un, i la ciutadania és tota, no val això d'aquests ciutadans no m'interessen. Per tant, el govern ha de garantir la subsistència a tothom, si no és per la renda mínima, per la manera que sigui, però alhora diria que hem d'anar parlant de coresponsabilitat.

Avui dia, en la nostra situació, crec que econòmicament no és viable una renda garantida per a tothom, entenc que no tenim una disponibilitat pressupostària per a que sigui possible. Hauríem de començar per uns grups determinats, i saber prioritzar aquells que tenen un major risc, per exemple, un grup que podríem afegir a la renda mínima d'inserció seria el de joves sense ingressos de 18 a 25 anys, que ara no hi són. O el de gent de 60 anys que està aturada i probablement ja no treballarà mai més, o persones que, per una sèrie de dèficits competencials, mai no trobaran un lloc de treball. Anàlitzem diversos col·lectius que tenen dificultat per trobar una feina, seleccionem quins són els que tenen major risc d'exclusió, prioritzem aquests 4 o 5 col·lectius,

i comencem a donar la garantia d'uns ingressos mínims per la via que es decideixi.

■ Parlant de col·lectius. Des de la vostra acció social, com veieu el problema de la infància en risc? Fins i tot infància amb malnutrició, tal com va comentar el Síndic de Greuges?

Sobre la infància hem reflexionat molt, sobretot arran del que el Síndic va dir aquest estiu, tema que crec que la premsa no va tractar gaire bé. El Síndic parlava de malnutrició, no de desnutrició, que són coses diferents.

Hi ha malnutrició al nostre país en aquest moment? Malauradament sí. Quan parlem de pobresa infantil, en el fons estem parlant de polítiques familiars, i de pobresa dels pares. En aquests moments resulta que tenim 270.000 famílies amb el pare i la mare aturats i en les quals no entra ni un euro a casa. Això és pobresa infantil, clarament. Parlem del fet que hi ha un seguit de nens que no tenen cap tipus d'ajuda, tant a Espanya com a Catalunya, i això és perquè hem tingut i tenim unes polítiques familiars amb inversions molt inferiors a la resta d'Europa. Tampoc a Europa les polítiques familiars són prioritàries, ja que s'hi dedica un 2% del PIB, però nosaltres hi dediquem encara menys, un 1%, això és la realitat. Nosaltres teníem un programa d'ajut a les famílies amb fills a càrrec. Era reconegut com un dret universal, però en el moment de les retallades es diu que s'ha acabat, ja no és un dret universal si no que és un dret d'acord a un pressupost i si hi ha disponibilitat pressupostària hi ha possibilitat de do-

nar aquest ajut, si no hi ha pressupost no hi ha possibilitat. Com que això s'havia de regular d'alguna manera es posà un topall i es va dir que totes aquelles famílies que tinguin uns ingressos superiors a 14.000 € l'any no tenen dret a aquest ajut.

Per tant, pràcticament, de polítiques familiars directes no n'hi ha cap, això com a primer punt. D'altra banda, l'atur colpeja clarament les famílies, i a més a Espanya i a Catalunya no hi ha serveis de conciliació, ni els horaris que tenim són bons, ni hi ha espais familiars que complementin, ni les polítiques socials són les adients per a la cura dels infants. Últimament, com tu dius, s'ha parlat, en relació amb el tema de la malnutrició, que aquesta deficiència ve donada per la manca de recursos, però també per una manca de formació, perquè molts pares no saben com organitzar l'alimentació dels infants a la llar, aprofitant el poc que tenen. Recordo que a casa meva deien que es notava que els joves no havíem viscut una guerra, que aleshores els pares amb quatre patates donaven menjar a tota la família. Aquesta capacitat per saber organitzar-se i viure amb poc, avui s'ha perdut: hi ha famílies que no tenen diners, però compren coses preparades, no saben cuinar, no saben fer una dieta equilibrada. Hi ha polítiques socials que potser no costarien gaires diners i en canvi ajudarien molt en aspectes relacionats amb la criança correcta dels fills.

■ Això seria prevenció?

Seria prevenció i educació. En treball social hi ha una bona part de treball

educatiu, de crear hàbits, de transmetre valors i maneres de fer, i de potenciar actituds positives. Jo crec que la infància al nostre país no ha estat mai una prioritat, i han mancat coses tan elementals com aquestes. Ara s'ha firmat el pacte per la infància. Vàrem estar analitzant-lo, hi ha coses molt positives, però el problema és com portar-lo a la pràctica. Com el posem en marxa i quins recursos tenim. Perquè les polítiques socials necessiten al darrere uns recursos econòmics. Si no tenim recursos ens perdem.

■ Parlant de recursos i del tercer sector, moltes entitats funcionen gràcies a les subvencions de les administracions, però ara que aquelles han disminuït, de quina manera afecta al sector?

Ara ha sortit l'anuari del tercer sector. Des del 2007 que va sortir l'altre anuari, a ara, s'ha passat de 7.500 entitats a 6.800, se n'han tancat moltes, per problemes econòmics, etc. Altres s'han agrupat, per exemple a ECAS teníem el programa "Alia't" per ajudar les entitats a fer aliances i se n'han fet moltes. Però tot i la reducció, aquest darrer any hem atès 2.130.000 persones, l'any 2007 ateníem aproximadament 1.700.000 persones. Menys entitats, hem atès més gent. Què és el que ha augmentat en aquest temps? A nivell d'ingressos, ens hem mantingut més o menys igual, no gràcies a l'Administració, sinó perquè la base social ha augmentat molt, o sigui, la coresponsabilitat, la sensibilitat, una certa consciència que hi ha gent que pateix i cal ajudar-la. En aquests aspectes hi ha hagut un increment, gent que diu: "mira,

jo també tinc menys i també estic a l'atur però vull ajudar, no et donaré 10.000 euros però te'n donaré 1.000 o 100". L'augment de la base social ha significat que les entitats tenen més recursos privats. Una altra cosa que ha crescut molt és el voluntariat. El voluntariat al 2007 era de 245.000 persones, i ara en són 300.000.

■ Des de la professió no sempre s'ha vist el voluntariat de forma positiva. Ara estem en un moment d'augment dels voluntaris i voluntàries. Com ho veus?

No sóc de les més partidàries del voluntariat, amb la boca grossa, no. Sense condicions, crec que no. El voluntariat és un valor, jo mateixa he canviat i en aquesta línia dic que cal reconèixer-ho com un valor important.

Recordo que en unes eleccions, vaig anar a un acte en què el discurs era: com que no tenim diners ara hem de potenciar el voluntariat; vaig dir que s'estaven equivocant. Qüestiono aquest voluntariat que ha de substituir la mà d'obra, en això estic totalment en contra. Sí que acceptaria una cosa que abans no acceptava, que pot haver-hi voluntaris que siguin bons professionals i com a tals poden dedicar hores desinteressadament a un projecte. Una cosa és que substitueixi un professional, i una altra és que ens vingui un voluntari amb formació i capacitat d'actuació a col·laborar.

Però crec que el voluntari no ha de tenir mai la responsabilitat última d'un projecte, sempre ha de participar en un equip en què hi hagi professionals que són els executors principals del programa. Per

tant, el voluntari sempre ha de tenir una funció complementària, però mai no ha de ser el responsable últim. Entenc que ara, en aquests moments, són benvinguts, però sempre en aquest segon nivell. Si un projecte depèn d'un voluntari, no s'està complint l'essència del que vol dir ser voluntari. Ser voluntari significa ajudar en un projecte o una entitat, però sempre sota la direcció d'un professional. Hi ha d'haver un equip de professionals, directius i tècnics i al costat del voluntari. Aquest ha de ser una persona que estigui preparada per la funció que sigui, pot ser d'alt executiu o baix nivell professional, però ha d'estar preparat i ha de ser responsable. Això no correspon amb certa idea que hi ha del voluntariat, de la qual jo havia tingut una experiència negativa, en la qual el voluntari diu "sí, vindré" i després no apareix. Ha de ser responsable i complir una sèrie de condicions i compromisos.

■ Els voluntaris/àries volen ajudar però també se senten ajudats, oi?

No sé si has vist un reportatge que vam fer ara sobre la situació actual del tercer sector en què sortien voluntaris, i és el que deien: "A mi el voluntariat m'ha canviat, he vist una realitat que desconeixia, m'he relacionat amb persones que m'han ensenyat molt i ara la meua perspectiva és una altra". Crec que el voluntariat ajuda l'entitat però també ajuda el voluntari. Hi ha una sinèrgia en els dos sentits.

■ Queda clar que estem en un moment de molta dificultat, però reivindicuem prou? Les entitats, els professionals, reivindicuem? Tu com ho

veus des de la perspectiva d'una entitat que agrupa a moltes altres al seu entorn?

Hi ha algunes entitats que protesten o reivindiquen més que unes altres. Aquestes plataformes de segon nivell podríem dir que volen empoderar els seus socis, a través de la formació, de la reflexió, de l'intercanvi d'experiències, però també volen incidir en política. Entre els nostres objectius institucionals hi ha la incidència política. És a dir, donar la nostra opinió en temes de polítiques socials, intentar que es millorin aquestes polítiques, i en aquests moments, queixar-se si hi ha retallades. A nosaltres el que ens interessa és la persona que està vivint unes condicions dures, difícils, i es troba en risc d'exclusió. Ens sentim la veu de la persona vulnerable que no és escoltada, i en aquest aspecte moltes vegades ens preguntem si ho fem prou bé.

En aquests moments es donen altres factors que condicionen el nostre rol. Per una banda, les entitats petites, les que són al territori, moltes vegades tenen un grau de dependència econòmica de les administracions tan gran que, tot i que hi hagi motiu, no s'atreveixen a protestar. Això no pot ser, és un problema del sector. Quan veus que els ingressos d'una entitat depenen en un 95% de l'Administració, aquesta entitat no piula. No dic que l'Administració digui que si piula li treuen la subvenció, però hi ha un cert temor que pugui passar. Per tant, la dependència excessiva és un defecte que té el sector. Amb tot, jo diria que s'ha millorat una mica, amb això que et deia que la base social ha augmentat, però l'autonomia econòmica encara és molt

feble i la dependència de les Administracions condiciona les entitats.

D'altra banda, les entitats petites que estan aglutinades al voltant d'ECAS, d'ECOM o qualsevol federació, consideren que potser la funció crítica l'han de fer les associacions grans o entitats de segon nivell en les que es troben. I la fan realment aquestes entitats? Jo diria que sí, però no sempre oportunament i correctament. Crec que moltes vegades és un error el fet d'anar criticant per sistema i no saber contestar quan l'Administració un dia et pregunta: "I tu què proposes?" Al sector hauríem de pensar quina és l'alternativa i això no ho fem sovint. S'ha de fer a nivell institucional de plataformes, d'entitats, i a nivell dels professionals d'un programa.

■ **I la ciutadania, té clars els seus drets i pressiona?**

Alguna vegada hem comentat, amb la situació actual, per què no hi ha més revolta social? Per què no hi ha una fractura social més forta? En part és perquè hi ha molta economia submergida, altra economia informal, i la gent va fent el que pot i va tirant. Crec que en aquesta societat tan individualista que tenim, la gent mira d'aguantar i no cridar gaire. Encara que ara han sortit els moviments socials com una crida important a l'acció reivindicativa.

■ **Les protestes són sectorials?**

Crec que hi ha un individualisme tal que no ha fet que la gent tingui consciència de ciutadania. Sembla que la població en general té poca capacitat de reacció, no està prou organitzada, no està cohesionada, encara que això està canviant.

Alguns moviments socials han aconseguit molt. La PAH (Plataforma d'Afectats per la Hipoteca) tot el que ha aconseguit amb el tema de l'habitatge era impensable. Per tant, estan sortint endavant, i com a sector, no tinc per què donar recomanacions, però crec que és important que en el nostre context social contemplem què ens diuen els moviments socials, què diuen les plataformes reivindicatives. Quan jo treballava deia a les noves generacions de treballadors socials: "no us quedeu als despatxos, passegeu pel carrer que heu de veure la realitat de prop". Al tercer sector hi ha el mateix problema i no pot quedar-se fent el servei que feia tota la vida, ha de canviar i ha de saber què es diu al carrer, què qüestiona la gent. En aquest sentit crec que hi ha un tema que està tornant a recuperar-se, el tema de la comunitat.

■ Podries explicar en què es nota aquesta recuperació de la comunitat?

Quan vivíem en una època de benestar, quan "anàvem bé", vam tenir una política més propícia a l'acció individual. Però ara que aquests recursos de l'acció individual estan fallant o són molt més febles, crec que ha arribat el moment en què es va recuperant tot el que són recursos fonamentats en la participació, en l'ajuda mútua tant en la comunitat com en el territori i al barri. El que hi havia en l'època de moviments veïnals i que en temps de major benestar s'havia afeblit, ara torna a començar a tenir major protagonisme.

Ahir vaig estar en una jornada sobre maneres de buscar nous finançaments per a persones sense recursos; vaig veu-

re que estan sortint models que coneixíem de Sud-Amèrica. Una sèrie de gent que s'uneix, cadascú posa el que pot, i es fan crèdits entre ells, es presten per a un projecte, etc. De coses d'aquest tipus n'estan sortint moltes.

Crec que cal buscar que la ciutadania senti activa, vàlida, que aporta alguna cosa a la societat, que no és l'usuari o beneficiari que va a cobrar i punt, això és nefast per a la ciutadania. S'ha de pensar com crear activitat per tal que la gent sigui útil a la societat, i per tant, en aquest sentit, penso que tot el que és participació i treball comunitari és fonamental. Hem de treballar per veure com generem aquesta activitat, que la gent senti que participa en la construcció de la societat, i que pugui col·laborar en el que sigui, en serveis comunitaris, veïnals, de proximitat, en xarxes... Hem d'innovar en aquesta línia per trobar nous escenaris per a l'acció ciutadana.

■ Tu, que coneixes tan de prop el treball social, com veus el futur dels treballadors i treballadores socials?

No hi ha fórmules màgiques. Penso que el treballador social i els que estem per l'acció social, el primer que hem de saber és com podem respondre millor a la persona que tenim al davant. Crec que el que és important és atendre-la, però en aquesta línia que et dic des de la comunitat, hem de renovar-nos en la manera d'intervenir i hem de saber trobar la forma de generar sinèrgies entre la ciutadania. Tothom té alguna cosa a fer a la vida, el que no podem és tenir ciutadans que pensin que no serveixen per a res. No en sabem prou de motivar i

mobilitzar la gent, tot el tema de governança, que n'hem parlat molt, resta per fer, no s'ha fet un treball participatiu i de transparència. Nosaltres com a treballadors socials tenim molt per aprendre, però l'Administració també. No s'ha fet un esforç veritable per crear un espai per a cada ciutadà per millorar la coresponsabilitat. Als treballadors socials els diria que pensin que l'Estat del Benestar ha canviat i que canviarà més, i que han de saber adaptar-se a cada moment, buscar noves formules d'intervenció. Recordo, quan jo era directora de l'Escola de Treball Social, que deia als alumnes “no pot ser que el vostre treball sigui de tal hora a tal hora, que tanqueu la finestra i us en aneu a l'hora que toca”. No obstant, una alumne que acabava tercer, va suspendre al juny i no va poder marxar a treballar, i em va venir a dir que li havia impedit aprofitar l'oportunitat que tenia “d'apoltronar-se a la Generalitat”. Malament si l'objectiu personal és apoltronar-te a l'Administració.

■ **No voldria acabar sense que em comentessis quelcom respecte a les relacions entre els serveis socials de l'Administració i el tercer sector.**

Personalment, per la meva formació, sempre he estat molt partidària d'uns serveis socials públics. Estic plenament en temes del tercer sector, però mai no diré que els serveis socials han d'estar en mans del tercer sector, penso que no. Per tant, defenso i defensaré que hi ha una responsabilitat pública que ha de garantir una sèrie de serveis públics. Una altra cosa és que per circumstàncies molt concretes, o per la facilitat de la proxi-

mitat o per la flexibilitat, o per la rapidesa de resposta, de vegades una entitat del tercer sector pot adaptar-se molt més que un ajuntament per donar un servei determinat. En segons quins serveis, prestacions o ajudes, el tercer sector pot fer una bona tasca, i l'està fent. Però crec que una cosa no ha de treure l'altra, diria que els serveis per essència públics són de responsabilitat pública i aquesta ha de mantenir el seu control, i això vol dir que l'executor en primera instància és l'Administració. Actualment hi ha bona relació entre un i altre, es dóna una col·laboració clara entre els serveis socials i el tercer sector. De vegades, en alguns temes l'Administració diu que no pot fer res més, i les entitats en canvi poden fer alguna cosa més.

Penso que estem condemnats, en el bon sentit de la paraula, a entendre'ns. Crec que és bo no ignorar els recursos que tenim al territori, per tant, és bo i hem d'aprendre a saber col·laborar junts allò públic i allò privat. A mi em crea més problema quan parlem d'una empresa mercantil. No accepto que diguin que en aquesta la gestió és dolenta. La gestió pot ser millor o igual que la pública o la no-lucrativa, però es tracta d'una altra filosofia que respecto, en la qual es prima l'interès econòmic individual per sobre del bé comú, i per això defenso el que és públic amb la col·laboració del tercer sector que defensa la segona opció. Els ajuntaments han fet una tasca molt bona a nivell de serveis socials, i en moments com ara, en què els recursos no arriben, aquests estan fent el que els toca i més, perquè han sabut potenciar una societat més relacional i han tro-

bat vies de col·laboració amb el sector no lucratiu i amb la ciutadania.

■ I amb la nova llei de règim local què passarà?

Nosaltres vam fer un informe negatiu a la Generalitat sobre aquest tema, perquè aquesta llei traurà tota la capacitat dels ajuntaments que s'ha creat al llarg de 30 anys, posant en perill el nostre model de serveis socials.

■ És per la proximitat?

És la proximitat que es menysprea i és també per l'afebliment de tot un procés d'acompanyament dels equips tècnics. Els equips que s'han format en la gestió

dels serveis socials en els diversos territoris, avui estan en perill. I també és perquè impossibilita desenvolupar tota aquesta part que jo et deia d'innovació, això es fa a nivell dels ajuntaments, no es fa als nivells alts de l'Administració. Crec que aquest tema de la llei de règim local és molt perillós, i ara, a més de la llei de règim local de l'Estat espanyol, hi ha un projecte de llei de règim local autònom que s'ha de veure què passa.

■ Feina no te'n falta.

Es l'última etapa de la meua vida professional, i és d'una riquesa fantàstica, és una cosa que m'agrada. M'ha agradat tota la vida.